

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 36/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilö- tietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 13 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 30 päivänä syyskuuta 2014 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 13 §:n muuttamisesta (HE 168/2014 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 42/2014 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Jouko Huhtamäki ja rikostarkastaja Jari Nyström, sisäministeriö
- rekisterinpitöpäällikkö Jari Råman, Poliisi-hallitus
- ylitarkastaja Heikki Huhtiniemi, Tietosuojavaltuutetun toimisto
- Manager, Facilitation Nina Kamsani, Finnair Oyj.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- liikenne- ja viestintäministeriö
- Tulli
- Suomen Varustamot ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia siten, että poliisilla olisi oikeus saada tietoja yhteisöiltä ja yhtymiltä matkustajaa ja kulkuneuvon henkilökuntaa koskevista rekistereistä rikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämi-

seksi ja syytteeseen saattamiseksi sekä etsintäkuulutettujen tavoittamiseksi. Tietojen toimittamisvelvollisuutta voitaisiin tehostaa asettamalla uhkasakko.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Poliisilla on yleisvastuu rikollisuuden torjunnas-

ta sekä erityinen vastuu kansainvälisen, järjestäytyneen, ammattimaisen, taloudellisen ja

muun vakavan rikollisuuden sekä valtion turvallisuuttava vaarantavien rikosten torjunnasta. Poliisilla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta hyödyntää rikostorjuntatehtävässään matkustajatietoja yhtä kattavasti kuin Tullilla (tullilain (1466/1994) 28 §:n 1 momentin 1 kohta) ja Rajavartiolaitoksella (laki henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa (579/2005) 19 ja 20 §). Mainittujen PTR-viranomaisten tehtäviin kuuluu laissa säädetyllä tavalla rikostorjunta, jota hoidetaan osin myös yhteistoiminnassa (laki poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta (687/2009)).

Valiokunta pitää poliisin rikostorjuntatoimenpiteiden tehostamiseksi sekä PTR-viranomaisten välisen normisymmetrian ja samalla yhteistyön parantamiseksi perusteltuna hallituksen esityksessä ehdotettua lisäystä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003; poliisin henkilötietolaki) 13 §:n 1 momentin uudeksi 16 kohdaksi. Säännöksen mukaan poliisilla on oikeus saada tietoja yhteisöiltä ja yhtymiltä matkustajaa ja kulkuneuvon henkilökuntaa koskevista rekistereistä rikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja syytteen saattamiseksi sekä etsintäkuulutettujen tavoittamiseksi. Uuteen 13 §:n 2 momenttiin sisältyy tietojen toimittamisvelvollisuuden tehostamiseksi mahdollisuus uhkasakon asettamiseen.

Hallintovaliokunta toteaa perustuslakivaliokunnan tavoin, että ehdotettu sääntely on josain määrin väljää. Tämä johtuu mainitun pykälän rakenteesta, joka on tarpeen ottaa tarkasteluun ja arvioitavaksi poliisin henkilötietolain kokonaisuudistuksen yhteydessä, jonka tarpeeseen perustuslakivaliokunta viittaa lausunnos-

saan ja jota eduskunta on jo aiemmin edellyttänyt hallintovaliokunnan mietinnön johdosta hyväksymässään lausumassa (HaVM 26/2013 vp).

Hallituksen esityksessä on kuvattu esityksen vaikutuksia rikostorjunnassa ja PTR-yhteistoiminnassa. Esimerkkeihin sisältyy kuvaus matkustajatietojen hyödyntämisestä terrorismin ja laittoman tiedustelutoiminnan eli vakoilun torjunnassa. Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota myös siihen, että EU:n vapaan liikkuvuuden periaatteen myötä on maassamme lisääntynyt viime vuosina voimakkaasti liikkuvien ulkomaalaisten rikollisryhmien "hit and run -tyyppinen" omaisuusrikollisuus. Esimerkiksi asunto- ja liikemurtojen tekemiseksi kohdetta voivat tarkkailla ja rikollista tekoa valmistella eri henkilöt ja rikokset toteuttaa taas eri henkilöt. Toiminnan paljastumisen estämiseksi henkilöt liikkuvat yleensä erillään toisistaan sekä poistuvat maasta eri aikoina käyttäen eri reittejä ja eri liikennevälineitä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Hallintovaliokunta ehdottaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Pirkko Mattila /ps	Elsi Katainen /kesk
vpj.	Mika Kari /sd	Timo V. Korhonen /kesk
jäs.	Maarit Feldt-Ranta /sd	Antti Lindtman /sd
	Satu Haapanen /vihr	Markus Lohi /kesk
	Rakel Hiltunen /sd	Mika Raatikainen /ps
	Anne Holmlund /kok	Kari Tolvanen /kok
	Reijo Hongisto /ps	Ulla-Maj Wideroos /r.
	Risto Kalliorinne /vas	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.